

Grashoppa Barnehage

Årsplan 2019/2020

Sammen i lek, mestring og gode opplevelser

INNHALDSFORTEGNELSE

◊Velkommen til Grashoppa Barnehage	3
◊Om Årsplan	4
◊Dagsrytme	5
◊Visjon	6
◊Våre verdier	7
◊Mål	8
◊Lek	9
◊Liv og røre	11
◊Danning og læring	12
◊Forebygge mobbing	13
◊Kommunikasjon og språk	14
◊Barns medvirkning	15
◊Foreldresamarbeid	16
◊Tilvenning av nye barn - Overganger	17
◊Stjerner i Grashoppa	18
◊Trygghetsirkel	19
◊Vurdering - Dokumentasjon	20
◊Progresjon	21
◊Digital praksis	21
◊De syv fagområdene	22
◊Arbeid i fagområder	23-29
◊Årets gang	30
◊Litteraturliste	32

VELKOMMEN TIL GRASHOPPA BARNEHAGE

Grashoppa Barnehage er en privat barnehage som har vært i drift siden august 2005.

Avdelingene barnehageåret 2019/2020:

Løvetann, 0–3 år	14 barn
Prestekragen 3–6 år	24 barn
Blåklukka 3–6 år	20 barn

Barnehagen ligger på grasmyrtoppen i Bamble i naturskjønne omgivelser, og har et stort variert uteområde på om lag 5 mål. Der er lekeplass, skogsområde med gapahuk, fotballbane og et asfaltert område som brukes til blant annet sykling. I tillegg har vi mye glede av skogen med flotte turområder som vår nærmeste nabo.

Inne har vi store lek- og oppholdsarealer, samt tilgang på to gymsaler i bygget.

Åpningstider og ferie:

- Grashoppa Barnehage er åpen mandag til fredag, fra 07.00 til 16.45.
- Barnehagen er stengt julaften og nyttårsaften, og stenger klokka 12.00 onsdag før påske.
- I romjulen kan barnehagen stenge dersom det er mindre enn 8 barn som via tilbakemeldingsrutiner har gitt beskjed om at de kommer.
- Barnehagen har sommerstengt 2 uker i Juli.
- Det er 5 planleggingsdager i året.
- I løpet av barnehageåret 1. august – 31. juli skal alle barn ha fire uker ferie. Tre uker skal tas sammenhengende i skolens ferie. For barn som skal begynne på skolen, må ferien være tatt ut før endt barnehageår.

OM ÅRSPLAN

I Rammeplan for barnehagen 2017, står det om årsplan:

Barnehagen skal utarbeide en årsplan. I tillegg skal det utarbeides planer for kortere og lengre tidsrom og for ulike barnegrupper etter behov. Årsplanen er et arbeidsredskap for barnehagepersonalet og dokumenterer barnehagens valg og begrunnelser. Årsplanen kan gi informasjon om barnehagens pedagogiske arbeid til myndighetsnivåene, barnehagens samarbeidspartner og andre interessenter (Rammeplanen, 2017).

I Grashoppa lages det halvårsplaner på hver avdeling i tillegg til årsplan. Halvårsplan gir informasjon om tema og satsing for avdelingen.

Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet som planlegges, og vurderes. Barna skal ha et tilrettelagt tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen, ut fra personalets kunnskap om barns trivsel og allsidig utvikling, både individuelt og i gruppe.

Planlegging gir personalet grunnlag for å tenke og handle langsiktig og systematisk i det pedagogiske arbeidet. Årsplanen skal synliggjøre hvordan barnehagen fortolker og realiserer rammeplanen og skal bidra til kontinuitet og progresjon for den enkelte og barnegruppen generelt. I denne årsplanen er en del av innholdet i rammeplanen som vi har valgt å fokusere på, gjengitt og fordypet i våre valg.

Innholdselementer er lagt inn i rekkefølge som gjenspeiler rekkefølgen i rammeplanen fra 2017.

DAGSRYTME

Klokkeslett:

07.00	Barnehagen åpner Lek
07.30-08.30	Frokost for de som ønsker
09.30	Samling Lek/grupper/aktiviteter/tur
10.30	Måltid
12.00-14.00	Lek ute
14.00	Måltid Lek og aktiviteter i barnehagen
16.45	Barnehagen stenger

Tidspunktene, med unntak av åpning og stenging vil variere noe fra dag til dag og fra avdeling til avdeling.

Kl. 09.30 starter samling og aktiviteter på alle avdelinger. Barna bør være i barnehagen innen 09.15. Barnehagen skal ha beskjed dersom barna kommer senere eller ikke kommer.

De fleste turer og aktiviteter avsluttes innen 14.30. Dersom dette ikke skjer vil barnehagen informere foreldrene.

Flere dager i uka deles barna i grupper. Viktig informasjon om aktiviteter og annet legges på Mykid, bør følges med daglig.

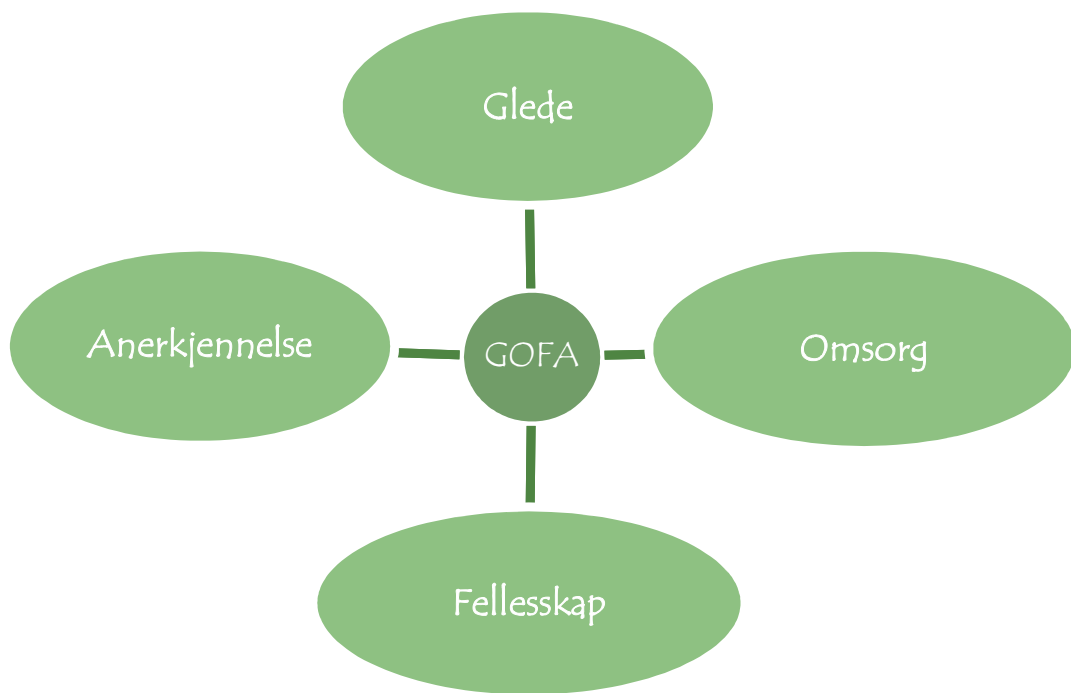

VISJON

«Sammen i lek, mestring og gode opplevelser»

VÅRE VERDIER

«Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap» (Barnehageloven).

Glede, omsorg, fellesskap og anerkjennelse er Grashoppas verdier, og er fundamentet for alt arbeid i barnehagen.

I barnehageåret 2019/2020 har vi en prosess med å fornye visjon og verdier i Grashoppa, det vil komme frem i årsplan for 2020/2021

Glede

Barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek (Rammeplanen, 2017). Rom for god lek, humor og felles gode opplevelser er kilder til glede i barnehagen. Barn bør også erfare relasjoner som gir glede og begeistring (Melaas, 2013). I Grashoppa har vi fokus på at det i leken, i samtalen, i samlingen og andre situasjoner skal være plass til glede, humor og latter i hverdagen. Alle skal bli møtt med et smil når de kommer til Grashoppa Barnehage.

Omsorg

Omsorg er en forutsetning for barnas trygghet og trivsel, og for utvikling av empati og nestekjærlighet (Rammeplanen, 2017). Omsorg handler for oss om gjensidighet i samspill. En omsorgsfull relasjon er preget av lydhørhet, nærhet, innlevelse og evne og vilje til samspill. Det å se og forstå det unike i hvert enkelt barn og gi barna den tryggheten de trenger for å bli gode samspillspartnere ovenfor andre er viktig i utviklingen av sosial kompetanse og ikke minst for å styrke sin egen selvfølelse (Aasgaard, 2013). I Grashoppa er barnet i fokus, voksne er tilstede for å se hvert enkelt barn og gi rom for nærhet.

Fellesskap

Barnehagen skal gi barna felles erfaringer og synliggjøre verdien av fellesskap. Barnehagen skal vise hvordan alle kan lære av hverandre og fremme barnas nysgjerrighet og undring over likheter og forskjeller (Rammeplanen, 2017). Barnet skaper forståelse av hvem det er gjennom de daglige samspillene. Opplevelsen av å ha tilhørighet og betydning i et fellesskap har stor innvirkning for barnets opplevelse av seg selv. Det er barnets opplevelse av å være inkludert som er avgjørende for betydningen av et godt fellesskap for barnet. I Grashoppa er vi sammen barna i lek og aktiviteter og har fokus på å dele positive erfaringer og opplevelser.

Anerkjennelse

Barnehagen skal bidra til at alle barn føler seg sett og anerkjent for den de er, og synliggjøre den enkeltes plass og verdi i fellesskapet (Rammeplanen, 2017). Anerkjennelse er en grunnleggende holdning som kjennetegnes av likeverd og respekt. Den innebærer at jeg gir den andre rett til sine opplevelser, sine meninger og væremåter, akkurat som jeg har rett til mine (Barsøe, 2012). I Grashoppa har vi fokus på å lytte til barnets stemme, forstå, akseptere, tolerere og bekrefte.

MÅL

«Alle barn skal oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek»

Leken har en sentral plass i den nye rammeplanen, personalet skal:

- *Anerkjenne lekens egenverdi*
- *Gi gode vilkår for lek, vennskap og barnas egen kultur*
- *Se lek som arena for barns utvikling og læring, og språklig samhandling*
- *Inspirere til og gi rom for ulike typer lek inne og ute*
- *Bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek – alene og sammen andre*

LEK

Lek er satsningsområdet i Grashoppa Barnehage.

Tre årsaker til at det er viktig at barn får være med på samhandling gjennom lek:

- Deltakelse i lek og det å ha venner er viktig for barnets trivsel «her og nå».
- Gjennom deltakelse i sosial rollelek får barnet sosial, emosjonell og språklig stimulering og læring.
- Samhandling i lek kan forebygge senere psykososiale vansker og samhandlingsvansker, for eksempel i skolen og arbeidslivet (Ruud, 2010).

Ansatte i Grashoppa skal inspirere og legge til rette for god lek, men leken er likevel frivillig og indrestyrt, barn leker fordi de har lyst.

Gjennom leken uttrykker barn seg kreativt og får varierte erfaringer.

Leken er positiv for god språkutvikling. I leken brukes språket aktivt med begreper fra de ulike rollene barna tar.

Leken

Er spontan

Er på «lissom»

Er spennende

Er morsom

Er læring

Er indremotivert

Er
problemløsende

Er frivillig

Er et mål i seg
selv

Gir glede

Gir mestring

Gir vennskap

Gir trygghet

Styrker barnas
sosiale
kompetanse

Stimulerer
språket

Er med å
bearbeide
barnets
erfaringer

LEK I GRASHOPPA

Grashoppa Barnehage har som mål at *alle barn skal oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek*. For å nå målet har vi fokus på voksenrollen og kunnskap om hva som påvirker leken. Den voksnes væremåter, det fysiske miljøet inne og ute samt hva og hvordan vi bruker tiden fra åpning til stenging, har avgjørende betydning for leken (Melaas, 2013). Vi har fokus på hva som fremmer og hva som hemmer lek i barnehagen. For å forstå barns lek, bruker vi disse begrepene:

- Lekerabling Barns små hint om at «jeg vil leke med deg»
- Adgangsstrategier Strategier barnet bruker for å komme inn i etablert lek
- Leketemaer Lekens innhold eller «manus»
- Lekerutiner Gjentakelser og gjenkjennelse
- Vernestrategier Strategier for å verne, «ikke forstyrr leken vår»
- Regisering Planlegging av lek

Med fokus på å fremme lek skal personalet i Grashoppa Barnehage:

- Gi barna tid og rom til å leke, unngå unødige avbrytelser
- Være tilstede og bidra med å starte, verne og videreutvikle lek
- Være lekende voksen som støtte i lek, og samtidig være bevisst egen rolle i leken
- Gi rom for og tilføre glede, humor og latter
- Ha kunnskap om lekens utvikling og tilrettelegge for god lek.
- Variere gruppestørrelse og sammensetning.
- Sørge for at fysisk miljø er inspirerende tilrettelagt for lek tilpasset alder og interesser hos barna, både ute og inne.
- Gi barna mulighet for gjentakelser, og gi rom for lekerutiner
- Bruke faste tursteder
- Legge til rette for felles lekereferanser ved for eksempel felles opplevelser
- Tilby åpent lekemateriell og gjenbruksmateriell

LIV OG RØRE

Barnehagen skal være en arena for daglig fysisk aktivitet og fremme barnas bevegelsesglede og motorisk utvikling. Måltider og matlaging i barnehagen skal gi barna et grunnlag for å utvikle matglede og sunne matvaner (Rammeplan 2017).

Grashoppa barnehage har i mange år hatt fokus på sunt kosthold og fysisk aktivitet. I år har vi ekstra fokus på dette da bamblebarnehagene med i et pilotprosjekt i samarbeid med Telemark fylkeskommune – liv og røre for barnehager.

Piloten har overordnet mål; «*Å bedre levekår blant barn og unge i Telemark gjennom økt fysisk aktivitet, bedret kosthold og bedret psykososialt miljø*»

Piloten er delt inn i to områder:

- Fysisk aktivitet og bevegelsesglede
- Mat og måltidsglede

Fysisk aktivitet og bevegelsesglede

Gjennom systematisk arbeid skal personalet inspirere til bevegelsesglede inne og ute. Barna skal få ta i bruk kroppen i alle sine læringsprosesser i barnehagen, og oppleve mestring, inkludering og felleskap gjennom et mangfold av aktiviteter. Det er et overordnet fokus at barn skal være fysisk aktive minst 60 min hver dag, i samsvar med nasjonale føringer:

<https://www.helsedirektoratet.no/tema/fysisk-aktivitet>

Mat og måltidsglede

Gjennom dette fokuserer vi på å bruke måltider som en pedagogisk arena for blant annet samtaler og deltakelse. Barna skal oppleve voksne som viser matglede, og være deltakende i praktisk matlaging og andre mataktiviteter. Variert og sunt kosthold som ivaretar det kulturelle mangfoldet, med en bærekraftig og miljøvennlig praksis blir satt på dagsorden i dette prosjektet.

Nasjonale føringer er retningsgivende:

<https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/mat-og-maltider-i-barnehagen>

DANNING OG LÆRING

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling (Barnehageloven).

Danning er en livslang prosess som blant annet handler om å utvikle evnen til å reflektere over egne handlinger og væremåter. I barnehagen skal vi bidra til å legge grunnlag for modig, selvstendig og ansvarlig deltakelse i et demokratisk samfunn. Dette gjør vi blant annet ved å tilrettelegge og støtte barnas aktivitet og engasjement, samt synliggjøre og verdsette ulike behov og perspektiver i fellesskapet. Vi skal utfordre barnas egne tanker og invitere til utforskende og undrende samtaler, samtidig er det viktig å anerkjenne og følge opp barnas egne perspektiver.

Gjensidige og gode samhandlingsprosesser mellom barn og voksne i lek og læring, og hensynet til hverandre er forutsetninger for barnets utvikling og danning. Personalet skal fremheve og synliggjøre mangfold og ulikhet som grunnlag for blant annet læring og gode holdninger. Vi legger til rette for et inkluderende fellesskap hvor barn kan bidra til egen og andres læring.

Rammeplan fremmer barnas egen nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær som grunnlag for deres læringsprosesser. Personalets oppgave er å være oppmerksomme, støtte og berike barnas initiativ. I tillegg skal personalet utvide barnas erfaringer og sørge for progresjon og utvikling i innhold.

Personalet i Grashoppa skal sørge for at alle barna får rike og varierte opplevelser og erfaringer, utfordringer og mestringsopplevelser som gir grunnlag for læring og danning.

FOREBYGGE MOBBING

Personalet skal forebygge, stoppe og følge opp diskriminering, utestenging, mobbing, krenkelser og uheldige samspillsmønstre (Rammeplanen, 2017).

Mobbing er en form for emosjonelt eller fysisk overgrep med tre kjennetegn: intensjon, gjentakelse og ubalanse i styrkeforhold. Kjennetegnene må betraktes i forhold til utviklingsnivå og kontekst. Mobbeadferd kan forekomme tidlig i barnehagealder. Vi i Grashoppa har fokus på hvordan personalet kan oppdage begynnende mobbeadferd. Mobbeadferd kan forekomme i løpet av barnehagedagen i ulike situasjoner.

Grashoppas tiltak for å forebygge mobbeadferd; De voksne i Grashoppa;

- er autoritative voksne som bygger relasjoner.
- fremmer barnas sosiale kompetanse.
- er bevisst egne holdninger og er gode rollemodeller.
- er «tett på» i alle situasjoner.
- samtaler med barna og fremmer empati.
- synliggjør det positive i ulikheter sammen med barna.
- jobber bevisst med at barn kjenner egne og andres styrker.
- fremmer vennskap.
- legger til rette for et godt lekemiljø og gode opplevelser.
- har god kontakt og tett dialog med foreldre.

KOMMUNIKASJON OG SPRÅK

Gjennom dialog og samspill skal barna støttes i å kommunisere, medvirke, lytte, forstå og skape mening. Barnehagen skal anerkjenne og verdsette barnas ulike kommunikasjonsuttrykk og språk. (Rammeplanen, 2017).

Vi viderefører fokus på språk fra satsing 2017-2019.

Personalet i Grashoppa skal støtte barns språkutvikling ved å anerkjenne og gi respons på barnas ulike verbale og non-verbale uttrykk. Et rikt språkmiljø i barnehagen er viktig for å oppnå at alle barn skal få god språkstimulering. Barna skal også få delta i aktiviteter som fremmer kommunikasjon og en helhetlig språkutvikling.

Noen språkfokus i Grashoppa:

- Bruk av samtale som arbeidsverktøy
- Bruk av symboler, bildebøker og fortellinger, også som utgangspunkt for samtalen
- Inspirere til bruk av språk i meningsfulle situasjoner og å skape engasjement i språklige aktiviteter
- Vi benevner og bruker språk aktivt i alle situasjoner, samt utfordrer barn til å bruke ved blant annet å stille åpne spørsmål

BARNES MEDVIRKNING

Barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet (Rammeplanen, 2017).

Alle barn i Grashoppa skal erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen. Barns mulighet for medvirkning er avhengig av våre holdninger og evne til å lytte. Barn har mange måter å uttrykke seg på både verbalt og nonverbalt. Vår oppgave er å være bevisst barnas ulike uttrykksformer i alle aldre. Vi skal legge til rette for medvirkning tilpasset deres forutsetninger og behov.

For å ivareta barns medvirkning skal personalet:

- Ta alle barn og deres uttrykk på alvor
- Se ting i barneperspektiv
- Være tilstedeværende voksne
- Være nysgjerrig på hva barn er interessert i
- Stille gode spørsmål
- Akseptere barnas tanker
- Ta utgangspunkt i barnas interesser
- Være sensitive voksne som lytter til barna
- Ha tid og rom for å se barna og tilrettelegge for deres behov

FORELDRESAMARBEID

Foreldrene og barnehagens personale har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling (Rammeplanen, 2017).

Et godt samarbeid med foreldre er viktig for å ivareta dette felles ansvaret. Vi ønsker å begrunne våre valg for foreldre og foreldre skal oppleve at det tas hensyn til deres synspunkter.

Arenaer for foreldresamarbeid

- Daglig kommunikasjon ved hente- og bringesituasjon
- Oppstartsamtale når barnet starter i barnehagen
- Kommunikasjon via mykid
- To foreldremøter i året
- Foreldresamtaler, vi tilbyr to i året
- Samtale med foreldre om overgang til skole
- Felles arrangementer hvor foreldre deltar
- Brukerundersøkelse
- Foreldreråd og Samarbeidsutvalg

For å sikre samarbeidet med barnas hjem, skal hver barnehage ha et foreldreråd og et samarbeidsutvalg (Barnehageloven).

Foreldrerådet – alle foreldre med barn i Grashoppa Barnehage
Foreldrerådet har møte i starten av foreldremøter og skal:

- Fremme foreldrenes fellesinteresser
- Bidra til et godt samarbeid mellom hjem og barnehage
- Forelegges saker av viktighet for foreldrenes forhold til barnehagen

Samarbeidsutvalget – 3 foreldre og 3 ansatte.

Samarbeidsutvalget har møte 2-4 ganger i året. Samarbeidsutvalget er et rådgivende, kontaktskapende og samordnende organ og skal:

- Bli forelagt og har rett til å uttale seg i saker som er viktige for barnehagens innhold og virksomhet, og for forholdet til foreldrene
- Fastsette årsplan for barnehagen

Foreldrerepresentanter i SU i år :

Nina Solli, Lisbeth Amundsen og Linnea Riis Nilsen

TILVENNING AV NYE BARN

Barnehagen skal i samarbeid med foreldre legge til rette for at barnet får en trygg og god start i barnehagen (Rammeplanen, 2017).

Den nye rammeplanen legger vekt på at vi skal tilrettelegge for en god start for barn som begynner i barnehagen. Barna skal få tid til å bli godt kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og til andre barn. Tilvenningsdager i Grashoppa er preget av fleksibilitet og tilpasning for at det enkelte barn skal få en så trygg og god start som mulig. Barnet skal tidlig få oppleve tilhørighet og trygghet til å leke, utforske og lære. Se mer om trygghetssirkelen som er faglig grunnlag for dette på s 19.

OVERGANGER I BARNEHAGEN

Grashoppa har rutiner på at barn som skal bytte avdeling besøker ny avdeling og blir kjent med personalet så langt det lar seg gjøre før overgangen skjer. På våren legger vi dette inn i ukeplan for barn som begynner på ny avdeling etter sommeren.

OVERGANGEN BARNEHAGE OG SKOLE

Grashoppa Barnehage har barn fra ulike områder og samarbeider derfor med flere skoler om overgangen.

Vi følger Bamble kommunes årshjul for overgang mellom barnehagen og skole/sfo gjeldene fra aug 2019.

Alle barna får komme på besøk til skolen de skal begynne på. Det utveksles informasjon ved behov etter godkjenning fra foreldre.

Barn i vekst med fokus på barnas ressurser blir sendt til de ulike skolene i Bamble. Denne tas med i siste foreldresamtale på våren før skolestart. Neste side handler om fokuset vi har for å forberede i de eldste barna i barnehagen til skolestart

STJERNER I GRASHOPPA

Stjernene er de eldste barna i Grashoppa, i år har vi 17 Stjerner. Disse går på Prestekrage og Blåklukka. Det siste året i barnehagen skal by på mange ekstra opplevelser, vi drar på lengre turer og fysisk aktivitet er sentralt. *Barna skal få undersøke, oppdage og forstå sammenhenger, utvide perspektiver og få ny innsikt. Barna skal få bruke hele kroppen og alle sansene i læringsprosesser* (Rammeplanen, 2017).

Sigurd Aukland sier: Det 5-åringen trenger, er ikke å sitte stille rundt et bord. De trenger å få tøyse, synge, rope, kose, klatre, hoppe, danse, løpe, brøle og prøve. De trenger å få tro på seg selv, tro på at de betyr noe. De trenger å få utfordringer som møter deres nysgjerrighet og trang til utforskning.

Hver onsdag er det tur for stjernene på begge avdelinger og på torsdag har stjernene egen gruppe hvor de har spennende og læringsrike aktiviteter.

For Stjernene har vi fokus på:

- Sosial læring
- Mestringsfølelse
- Gode opplevelser
- Selvstendighet
- Å ta imot kollektive beskjeder
- Konsentrasjon
- Å vente på tur
- «Tap og vinn, med samme sinn»
- Blyantgrep
- Gjenkjenne eget navn og skrive det

Faste begivenheter:

- Luciafeiring
- Juleballade
- Toppturer
- Skolebesøk
- Overnatting
- Stjerneavslutning

TRYGGHETSIRKELEN

I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre (Rammeplanen, 2017).

Trygghetssirkelen gir et bilde av hvordan lyst til å utforske og lære henger sammen med trygghet og visshet om at omsorgspersonen ser barnet og er tilgjengelig når det skulle trenge dette. I Grashoppa bruker vi denne forståelsen som grunnlag for arbeid med trygghet og tilknytning.

I «sikker havn» nede i sirkelen møter barnet nære og trygge voksne som er klare til å gi barnet trøst, hjelp og nærhet når de trenger det. Barnet er avhengig av vissheten om den havnen i mange situasjoner, som i en tilvenningsperiode, når det er engstelig, slitent eller lei seg. Barnet trenger omsorgspersonen når den har et naturlig behov for nærhet og bekreftelse.

Barnets behov for selvstendighet og utforskertrang er illustrert som «trygg base» i den øverste del av sirkelen. Barnet trenger å vite at vi er der og at vi ser, når det beveger seg bort fra oss for å utforske på egen hånd.

VURDERING OG DOKUMENTASJON

Barnehagen skal jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet. Det betyr at det pedagogiske skal beskrives, analyseres og fortolkes ut fra barnehagens planer, barnehagelov og rammeplan.

Dokumentasjon av det pedagogiske arbeidet skal inngå i barnehagens arbeid med å planlegge, vurdere og utvikle den pedagogiske virksomheten (Rammeplanen, 2017).

Dokumentasjon av personalets arbeid synliggjør hvordan vi jobber for å oppfylle kravene i barnehageloven og rammeplan, samt vår egen årsplan. Dokumentasjon skaper grunnlag for egenvurdering og ikke minst gjøre det mulig for andre å følge med på prosesser og pedagogisk arbeid. På mykisk kan foreldre se bilder og lese korte dagsreferat som gir et lite innblikk av dagens hendelser. Vi dokumenterer også noe av barnets opplevelser og aktiviteter i barnets perm.

Dokumentasjon som får oss til å tenke, og som vi reflekterer rundt er viktig verktøy for å kunne vurdere det pedagogiske arbeidet vårt. Vi bruker blant annet praksisfortellinger i møtene våre. Gjennom faglige refleksjoner får vi nye tanker og ideer, som fører til at vi justerer eller endrer våre handlinger eller væremåter.

Vi har felles refleksjoner med hele personalgruppen for å vurdere arbeidet i forhold til halvårsplan, årsplan og rammeplan. Vi evaluerer hvordan vi jobber med:

- Glede, omsorg, felleskap og anerkjennelse
- Leken
- Tema og satsinger
- Fagområdene
- Dokumentasjon
- Annet aktuelt i rammeplan

PROGRESJON

Progresjon i barnehagen innebærer at alle skal utvikle seg, lære og oppleve fremgang (Rammeplanen, 2017).

Barn er i kontinuerlig utvikling. For oss er det viktig å oppdage og følge opp det barna er opptatt av. Alle barna skal oppleve progresjon i innhold, ved at personalet utvider og bygger videre på barnas interesser og gir varierte erfaringer. Det innebærer å tilpasse arbeidsmåter etter barnegruppen og bidra til at alle barn får både mestringsopplevelser og noe å strekke seg etter. Vi legger til rette for gjentakelse, gjenkjennelse og fornying.

I Grashoppa har vi en småbarns avdeling med barn fra 0–3 år. Nytt dette barnehageåret er at vi har Barn i alderen 3–6 år på begge de store avdelingene. De eldste får erfaring med å dele og ta hensyn til yngre barn, samtidig som de små får forbilder å strekke seg etter blant annet både sosialt og språklig.

Gjennom valg av pedagogisk innhold, arbeidsmåter, materiell, leker og ikke minst fysisk miljø legger vi til rette for progresjon. En dag i uken har vi aldersinndelte grupper på tvers av avdelinger. Aktiviteter og pedagogisk opplegg vil da være tilpasset gruppens interesse, kunnskap og ferdigheter.

BARNEHAGENS DIGITALE PRAKSIS

Barnehagens digitale praksis skal bidra til barnas lek, kreativitet og læring (Rammeplanen, 2017).

Bamblebarnehagene starter satsing på digital praksis dette barnehageåret. Vi skal utvikle vår kompetanse til å ta i bruk digitale verktøy i det pedagogiske arbeidet. Kreativt bruk av digitale verktøy skal bidra til et inkluderende og allsidig læringsmiljø. Voksne skal være aktive og bruke verktøyene sammen med barna. Barn og voksne skal ha forståelse for og utøve digital dømmekraft.

DE SYV FAGOMRÅDENE

Fagområdene gjenspeiler områder som har interesse og egenverdi for barn i barnehagen og skal bidra til å fremme trivsel, allsidig utvikling og helse. Barnehagen skal se fagområdene i sammenheng, og alle fagområdene skal være en gjennomgående del av barnehagens innhold (Rammeplanen 2017).

Rammeplanens fagområder med prosessmål er grunnlag for vårt arbeid i barnehagen. For å synliggjøre progresjon i innhold har vi valgt å nevne noen fokusområder for hver alder i Grashoppa under hvert fagområde. Det betyr ikke at vi slutter med områdene etter hvert som barna blir eldre, men vi tilføyer og utvider fokuset.

Læring og utvikling skjer i prosessene, derfor har vi fokus på erfaringene og opplevelsene fremfor resultat. Alle fagområdene er gjennomgående del av innholdet i barnehagen. Dette omfatter barnas lek, engasjement, undring og skaperlyst, samt avdelingenes prosjekter og aktiviteter. Fagområdene er grunnlag for planlegging og evaluering av innhold.

De syv fagområdene er:

- Kommunikasjon, språk og tekst
- Kropp, bevegelse, mat og helse
- Kunst, kultur og kreativitet
- Natur, miljø og teknologi
- Antall, rom og form
- Etikk, religion og filosofi
- Nærmiljø og samfunn

Kommunikasjon, språk og tekst

Bukkene Bruse

Gjennom arbeid med fagområdet skal barnehagen bidra til at barna får utforske og utvikle sin språkforståelse, språkkompetanse og et mangfold av kommunikasjonsformer (Rammeplanen, 2017).

1-2 år	2-3 år	4-5 år
Bruke enkle bildebøker og eventyr	Fortellinger og eventyr	Ta i bruk langlesingsbøker
Visualisere ved bruk av bilder	Bruke bilder til fortelling og gjenfortelling	Fantasere og lage egne fortellinger
Et språkstimulerende miljø, verbalt og nonverbalt	Rom til daglige samtaler med barn, utvikle begrepsforståelse	Delta i samtaler om et tema, turtaking i dialog
Handlinger og konkrete språklegges	Leke med språk, lyd, rim og rytme	Leke med rim, gåter og vitser
	Bli kjent med eget navn bilde	Lekeskrive med tegning, tall og bokstaver
	Bruke konkrete	Skrive eget navn

Kropp, bevegelse, mat og helse

Barnehagen skal legge til rette for at alle barn kan oppleve bevegelsesglede, matglede og matkultur, mentalt og sosialt velvære og fysisk og psykisk helse (Rammeplanen, 2017).

1-2 år	2-3 år	4-5 år
Oppleve glede og mestring ved allsidige bevegelseserfaringer	Erfare med varierte og allsidige bevegelser i lek og aktiviteter	Mestring og fellesskap gjennom fysisk aktivitet i lek og spill
Bruke skogsområdet med variert terreng i utetid	Erfare variert terreng som utfordrer og utvikler grovmotorikken	På turer i variert og krevende terreng
Erfare med bruk av sanser og bli kjent med egen kropp, øve på å kle på selv	Bli kjent med egne behov, få kjennskap til menneskekroppen	Utvikle kunnskap om menneskekroppen
Oppleve glede ved deltakelse i felles måltid	Utvikle selvstendighet ved håndvask, bordsituasjon og påkledning	Selvstendighet ved toalettbesøk
Mestring ved å drikke og spise selv	Oppleve sunt kosthold	Begynnende forståelse for betydningen av gode vaner og sunt kosthold
		Få innsikt i matens opprinnelse

Kunst, kultur og kreativitet

I barnehagen skal barna få estetiske erfaringer med kunst og kultur i ulike former og organisert på måter som gir barna anledning til utforskning, fordypning og progresjon (Rammeplanen, 2017).

1-2 år	2-3 år	4-5 år
Utvikle følsomhet til å lytte, iakttå og nyte estetiske uttrykksformer	Erfare kunst og kultur, gjennom teater, dramatisering, dans og lek med musikk og rytme	Rom for skapende virksomhet med varierte estetiske uttrykk som dans, drama, design og musikk og visuelt språk
Erfare å kunne uttrykke seg estetisk med dans, utkleddning, musikk og sang	Bruke fantasi, kreativ tenkning og skaperglede for estetiske uttrykk som blant annet forming med to- og tredimensjonalt materiale	Konstruere og forme med bruk av variert materiale
Varierte erfaringer med formingsmateriell	Kjennskap til bruk av blyant, pensel og navn på fargene	Kan samarbeide med flere om kunstprosjekter
Erfare bruk av farger	Oppleve glede og stolthet over egen kulturell tilhørighet	Møte kunstneriske og kulturelle uttrykksformer og utforske og delta i kunst- og kulturopplevelser

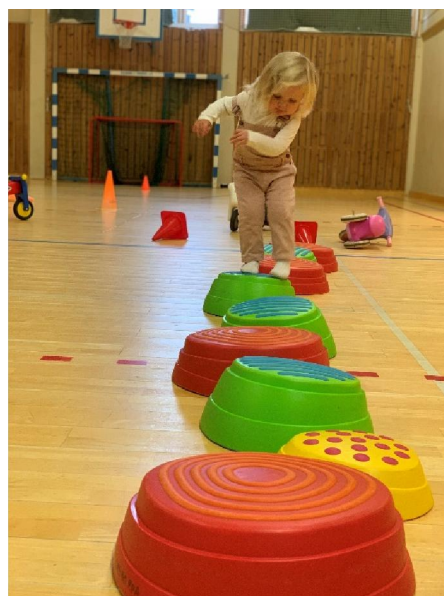
Natur, miljø og teknologi

Barnehagen skal bidra til at barna blir glade i naturen og får erfaringer med naturen som fremmer evnen til å orientere seg og oppholde seg i naturen til ulike årstider (Rammeplanen, 2017).

1-2 år	2-3 år	4-5 år
Oppleve glede ved å være ute året rundt	Erfare mangfoldige naturopplevelser og bruke naturen som arena for lek, undring, utforskning og læring	Flere referansesteder og glede ved å ferdes i natur
Oppdage og utforske naturen og naturens mangfold	Reflektere over sammenhenger i naturen	Utforske naturen, artsbestemme og følge med på årstidsforandringer
Leke med naturens materialer som sand, vann, jord, kongler, pinner, steiner, blomster og blader	Erfare og få kunnskap om småkryp, dyr og vekster	Forståelse for klær etter vær
Erfare enkel teknologi	Erfare og undre seg over ulike værtyper	Begynnende forståelse for bærekraftig utvikling – kjærlighet til naturen og forståelse av samspill mellom mennesker og naturen
	Utforske muligheter som ligger i redskaper og teknologi	Utforske og eksperimentere med teknologi og naturfenomener

Antall,
rom og
form

Barnehagen skal synliggjøre sammenhenger og legge til rette for at barna kan utforske og oppdage matematikk i dagligliv, i teknologi, natur, kunst og kultur og ved selv å være kreative og skapende (Rammeplanen, 2017).

1-2 år	2-3 år	4-5 år
Leke med telleregler og sangregler, fokus på tall 1-5 og mengde 1-3	Gjennom hverdagslige aktiviteter og lek, utforske og bruke tallrekken frem til 10	Bruke tallrekken frem til 20, fokus på mengdebegrepet i hverdagsaktiviteter
Erfare plassering og orientering	Leke med plassering som for eksempel foran/bak og over/under	Leke med lokalisering, ta i bruk kart til tursted
Sortere, måle og sammenligne i lek og hverdagssituasjoner	Utforske, sammenligne og leke med størrelser og vekt	Måle og sammenligne størrelser, symmetri, areal, volum og tid, deriblant ukedager
Eksperimentere og leke med farger og geometriske former	Erfare og leke med mønstre	Løse matematiske problemer
Leke med enkle puslespill, rollespill og gjemsel	Leke med puslespill og brettspill	Leke med terning- og logikkspill

Etikk, religion og filosofi

Etikk, religion og filosofi er med på å forme måter å oppfatte verden og mennesker på og preger verdier normer og holdninger. Fagområdet retter særlig oppmerksomhet mot barnehagens samfunnsmandat og verdigrunnlag i et samfunn preget av livssynsmangfold (Rammeplanen, 2017).

1-2 år	2-3 år	4-5 år
Opplive og tilegne seg grunnleggende holdninger og verdier Få støtte til positiv konfliktløsning Tid og rom for å uttrykke følelser og undring Markere merkedager, høytider og tradisjoner i den kristne kulturarv og andre religioner som er representert i barnegruppen	Øve på turtaking og lytte til andre – konfliktløsning Anledning og ro for undrende samtaler Utvikle interesse, respekt og toleranse og forstå verdien av likheter og ulikheter i et felleskap Få kjennskap til og markere merkedager, høytider og tradisjoner	Utvikle barnas toleranse, interesse og respekt for hverandre og for mennesker med ulik kulturell, religiøs eller livssynsmessig tilhørighet Øve på å løse konflikter og refleksjon over menneskerettigheter, normer og verdier Utforske og undre seg over eksistensielle, etiske og filosofiske spørsmål Kjennskap til bakgrunn for tradisjoner

Nærmiljø og samfunn

Barns medvirkning i barnehagens hverdagsliv legger grunnlaget for videre innsikt i og erfaringer med deltakelse i et demokratisk samfunn. Gjennom utforskning, opplevelser og erfaringer skal barnehagen bidra til å gjøre barna kjent med eget nærmiljø, samfunnet og verden (Rammeplanen, 2017).

1-2 år	2-3 år	4-5 år
Erfare å bli sett, hørt og anerkjent for den man er og de behov man har	Opplive at alle får utfordringer og like muligheter til deltakelse	Opplive aktiv deltakelse i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet
Opplive medvirkning	Erfare gruppetilhørighet og felleskap på avdeling og i barnehagen	Erfare at det gis like muligheter, og at egne synspunkter blir hørt
Gjennom felles opplevelser bli kjent med barn og voksne som hører til i barnehagen	Opplive vennskap	Dra på lengre turer og oppleve nærmiljøet
Bli kjent med seg selv i samspill med andre	Erfare at egne valg og handlinger kan påvirke situasjonen for en selv og andre	Erfare hvordan vi ferdes i trafikken og erfare kollektivtrafikk
Erfare inne- og utemiljøet i hele barnehagen	Bli introdusert for personer, steder og samfunnsinstitusjoner i nærmiljøet	Bli kjent med ulike tradisjoner, levesett og familieformer

ÅRETS GANG

TRADISJONER

I Grashoppa har vi noen faste tradisjoner etter årstid, barna er delaktige i arbeidet med å planlegge og gjennomføre de ulike arrangementene.

GRØNNSAKSSUPPE

På høsten har vi grønnsaker som tema. Ved at barna får mulighet til å studere og utforske får barna kjennskap til ulike grønnsaker. Vi lager suppe som foreldre kan komme og smake på. Barna er delaktige fram mot denne dagen med å gå til butikken og handle ingredienser, pynte med materiale fra naturen og delta i å lage grønnsaksuppa.

ADVENT OG JUL

Tradisjoner i desember:

- Felles adventsamlinger for alle avdelingene, mandag morgen etter adventshelgene
- Julemiddag for alle i salen med tradisjonsrik julemat
- Stjernene går Lucia, synger og deler ut lussekatter ved bosenteret og i barnehagen
- Avdelingene spiser julegrøt ute eller inne
- Felles juleavslutning hvor vi inviterer foreldre og søsken til underholdning, juletrengang og julekos

VINTERAKTIVITETSDAG

Ved vintervær og snø arrangerer vi felles vinteraktiviteter. Vi leker sammen, heier på hverandre og spiser mat ute. Dagen avsluttes med diplomutdeling til alle deltakere.

Temaperiode – Temafest

Rett etter nyttår går hele barnehagen inn i en temaperiode hvor vi fokuserer på et felles valgt tema. Perioden går over et par måneder og avsluttes med en fest hvor det blant annet er en felles samling med underholdning. Barna deltar aktivt både i planleggingen og med å presentere/underholde med noe de har jobbet med ut fra valgte tema til denne festen.

I temaperioden legger vi til rette for at barna gjennom lek og planlagte aktiviteter skal oppleve glede ved å utforske, videreutvikle kunnskap. De får kjennskap til temaet gjennom ulike aktiviteter med utgangspunkt i fagområdene og tilpasset barnas alder.

Påskefrokost

Fredag før palmehelgen inviteres foreldre til påskefrokost sammen barn og voksne i barnehagen.

17. mai feiring

Siste barnehagedagen før 17. mai feirer vi nasjonaldagen i Grashoppa. Vi går i tog sammen med barna fra Solstua og Tirilltoppen. Foreldre/foresatte er velkommen til å se på. Toget følges av korpsmusikk og går en runde i byggefeltet. Etter toget går barna tilbake til barnehagen og fortsetter dagen med tradisjonelle 17. mai-leker, pølser og is.

Sommeravslutning

Som avslutning på barnehageåret arrangerer SU i samarbeid med oss felles sommeravslutning for barn og foreldre.

LITTERATURLISTE

Ausgaard, A (2013). *Se meg, pedagogisk arbeid i barnehagen*: Elektronisk Undervisningsforlag AS

Barnehageloven (2012). *Lov om barnehager*: Cappelen Damm AS

Barsøe, L (2012). *Ville og stille barn i barnehagen*: Kommuneforlaget AS

Melaas, T (2013). *Blikk for lek i barnehagen*: Kommuneforlaget AS

Ruud, E,B,. (2010). *Jeg vil også være med! Lekens betydning for barns trivsel og sosiale læring i barnehagen*: Cappelen Damm AS

Rammeplanen (2017). *Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver*. Kunnskapsdepartementet